

Deklaracija o slobodi političke debate u medijima

(Odbor ministara Vijeća Evrope usvojio je Deklaraciju 12. februara 2004. na 872. sastanku zamjenika ministara)

Odbor ministara Vijeća Evrope,

Više od 50 godina nakon što je za potpisivanje država članica otvorena Konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, u daljem tekstu označena kao "Konvencija", najznačajniji instrument u Evropi za zaštitu ljudskih prava i sloboda koji su u njoj sadržani;

Imajući u vidu da je cilj Vijeća Evrope postizanje većeg jedinstva između njegovih članica u svrhu zaštite i realizacije ideala i principa koji su njihovo zajedničko naslijeđe;

Podsjećajući na posvećenost svih zemalja članica osnovnim principima pluralističke demokratije, poštivanju ljudskih prava i vladavini zakona, kao što je ponovo potvrđeno od strane šefova država i vlada na njihovom Drugom samitu u Strasbourgu 11. oktobra 1997;

Potvrđujući da osnovno pravo na slobodu izražavanja i informacije, zagarantovano Članom 10 Konvencije, čini jedan od osnovnih temelja demokratskog društva i jedan od osnovnih uslova za njegov progres i za razvoj svakog pojedinca, kao što je izraženo Deklaracijom o slobodi izražavanja i informacija od 1982;

Ukazujući na Deklaraciju o politici medija za budućnost, usvojenu na Šestoj ministarskoj konferenciji o politici mas medija u Krakovu 15. i 16. juna 2000;

Podsjećajući na Rezoluciju (74) 26 o pravu na odgovor – pozicija pojedinca u odnosu na štampu i Preporuku br R (99) 15 o mjerama koje se tiču medijskog pokrivanja izbornih kampanja;

Podsjećajući takođe na Preporuku br R (97) 20 o "govoru mržnje" i ističući da sloboda političke debate ne uključuje slobodu na izražavanje rasističkih mišljenja ili mišljenja koja navode na mržnju, ksenofobiju, antisemitizam i sve oblike netolerancije;

Svjesni Rezolucije 1165 (1998) Parlamentarne skupštine o pravu na privatnost;

Potvrđujući ogroman značaj slobode izražavanja i informacije, posebno kroz slobodne i nezavisne medije, za garantovanje prava javnosti da bude informisana o pitanjima od javnog značaja i da provodi javni nadzor nad javnim i političkim poslovima, kao i za osiguravanje odgovornosti i transparentnosti političkih tijela i javnih organa koje su neophodne u demokratskom društvu, bez predubjeđenja o domaćim pravilima država članica o statusu i odgovornosti javnih službenika;

Podsjećajući da primjena slobode izražavanja sa sobom nosi obaveze i odgovornosti, koje profesionalci u medijima moraju imati na umu, i da može biti zakonito ograničena u cilju održavanja ravnoteže između primjene ovog prava i poštivanja ostalih osnovnih prava, sloboda i interesa zaštićenih Konvencijom;

Svjesni toga da fizička lica koja su kandidati, ili su izabrana, ili su se povukla iz političkih tijela, imaju političku funkciju na lokalnom, regionalnom, državnom ili međunarodnom nivou ili imaju politički uticaj, u daljem tekstu "političke ličnosti", kao i fizička lica koja rade u javnim organima i imaju javne ovlasti na ovim nivoima, u daljem tekstu "javni službenici", uživaju osnovna prava koja mogu biti povrijeđena pronošanjem informacija i mišljenja o njima u medijima;

Svjesni toga da neki domaći pravni sistemi još uvijek daju pravne privilegije političkim ličnostima ili javnim službenicima protiv pronošanja informacija i mišljenja o njima u medijima, što nije u skladu sa pravom na slobodu izražavanja i informacije kao što je garantovano Članom 10 Konvencije;

Svjesni da pravo na vršenje javnog nadzora nad javnim poslovima može uključiti pronošnje informacija i mišljenja o pojedincima koji nisu političke ličnosti ni javni službenici;

Pozivajući zemlje članice da ovu Deklaraciju učine dostupnom, gdje je potrebno uz prevod, i da na nju skrenu pažnju, posebno političkim tijelima, javnim organima i sudstvu, kao i da je učine dostupnom novinarima, medijima i njihovim profesionalnim organizacijama;

Ukazujući posebno na sljedeće principe koji se tiču pronošnja informacija i mišljenja u medijima o političkim ličnostima i javnim službenicima:

I Sloboda izražavanja i informacije u medijima

Pluralistička demokratija i sloboda političke debate zahtijevaju da javnost bude informisana o pitanjima od javnog značaja, što podrazumijeva pravo medija na pronošnje negativnih informacija i kritičkih mišljenja o političkim ličnostima i javnim službenicima, kao i pravo javnosti da ih sazna.

II Sloboda kritikovanja državnih ili javnih institucija

Država, vlada ili bilo koja druga institucija izvršne, zakonodavne ili sudske vlasti može biti predmet kritike u medijima. Zbog njihovog dominantnog položaja, ove institucije kao takve ne bi trebale biti zaštićene krivičnim zakonom od klevetničkih ili uvredljivih izjava. Gdje, ipak, ove institucije uživaju takvu zaštitu, ta zaštita treba biti primijenjena na restriktivan način, izbjegavajući u bilo kakvim okolnostima njenu upotrebu kako bi se ograničila sloboda kritikovanja. Osobe koje predstavljaju ove institucije i dalje ostaju zaštićene kao pojedinci.

III Javna debata i nadzor nad političkim ličnostima

Političke ličnosti odlučile su da steknu povjerenje javnosti i prihvatile da se izlože javnoj političkoj debati i stoga su predmet neposrednog javnog nadzora i potencijalno velike i značajne kritike u medijima zbog načina na koji su obavljali ili obavljaju svoje dužnosti.

IV Javni nadzor nad javnim službenicima

Javni službenici moraju prihvatiti da će biti predmet javnog nadzora i kritike, posebno kroz medije, zbog načina na koji su obavljali ili na koji obavljaju svoje funkcije, jer je ovo neophodno za osiguravanje transparentnosti i odgovornog obavljanja funkcija.

V Sloboda satire

Humoristički i satirični žanr, zaštićen Članom 10 Konvencije, dozvoljava viši stepen pretjerivanja, čak i provokacije, sve dok javnost nije obmanuta o činjenicama.

VI Reputacija političkih ličnosti i javnih službenika

Političke ličnosti ne treba da uživaju veću zaštitu reputacije i drugih prava od ostalih pojedinaca, i stoga protiv medija po domaćim zakonima ne treba da budu predviđene teže sankcije ukoliko kritikuju političke ličnosti. Ovaj princip se takođe primjenjuje na javne službenike; izuzeci se smiju dopustiti jedino gdje su zaista neophodni kako bi omogućili javne službenike da obavljaju svoje funkcije na pravi način.

VII Privatnost političkih ličnosti i javnih službenika

Privatni i porodični život političkih ličnosti i javnih službenika treba biti zaštićen od medijskog izvještavanja po Članu 8 Konvencije. Ipak, informacija o njihovom privatnom životu može biti iznesena kada je od direktnog javnog značaja za način na koji su obavljali ili obavljaju svoje funkcije, nastojeći da se izbjegne nepotrebna šteta za treća lica. Kada političke ili javne ličnosti privlače pažnju javnosti na dijelove svog privatnog života, mediji imaju pravo da te segmente izlože nadziranju.

VIII Pravni lijekovi protiv kršenja prava od strane medija

Političke ličnosti i javni službenici treba da imaju pristup samo istim pravnim lijekovima koje imaju i privatna lica u slučaju povrede njihovih prava od strane medija. Odštete i kazne za klevetu ili uvredu moraju biti proporcionalne povredi prava ili reputacije ostalih, uzimajući u obzir sve moguće efektivne i adekvatne dobrovoljne pravne radnje koje su ponudili mediji i prihvatile osobe koje su u pitanju. Kleveta ili uvreda od strane medija ne trebaju da dovedu do kazne zatvorom, osim ako ozbiljnost kršenja prava ili reputacije ostalih čini to izrazito neophodnom i proporcionalnom kaznom, posebno tamo gdje su ostala osnovna prava ozbiljno povrijeđena kroz klevetničke ili uvredljive izjave u medijima, kao što je govor mržnje.